

Azınlıkça Dergisi

Sayı: 65 - Temmuz 2011

Agos - Temmuz 2011

Herkül Millas

“Tutmak”, benimsemek, birinden yana çıkmak anlamında... Başbakanın bazı hallerini, tutumlarını ve laflarını hiç sevemedim. Örneğin, sanatla ilgili beğenilerini (aslında tikslenme, nefret, öfke, ikrah duygularını) herkesçe kabul edilebilecek doğrular sanmasını antidemokratik, hoşgörüsüz ve tabii siyasal olarak tehlikeli bir eğilim olarak gördüm. Tıksırıncaya kadar içki içmek, acube heykel, dizideki “ecdadımıza saygı” gereği gibi sözleri sevginin tersi tepkiler yarattı bende. Ağzından kaçırmış gibi gösterilen ama aklının bir yerinde yer etmiş oldukları izlenimini de vermiş olan bu sözleri sevmedim. AKP’nin inişli çıkışlı, tereddütlü, çelişkili tutumları ve girişimleri de öyle.

Ama başbakanı ve AKP’yi siyasal olarak tuttum. Çünkü onun yönetimi döneminde ülkede birçok şey (her şey değil, doğal olarak) iyiye doğru değişti. Hatta hem önemli ölçüde değişti, hem de birkaç yıl önce kimsenin düşünmeye bile cesaret etmediği alanlarda değişti. Ülkenin kanseri olan antidemokratik askeri vesayet ve darbe öcüsü yok oldu. Bu rejim değişikliği gibi çok büyük bir adımdır. Ekonomi, kalkınma ve tüketim alanında da hamleler yapıldı. Seçmenin beğenisini ve desteğini kazandığından bu başbakanın hükümetleri eskiden hiç yaşanmamış bir istikrarı sağladı. Bunlar hele piyasada ve pratikte bir alternatif yokken, bir hükümeti ve bir başbakanı tutmak için, yeterlidir herhalde. Bu durumda sevmediğimi “tutmam” kaçınılmaz.

Kürtleri ise bütün olarak sevdim. Çünkü bu topluluğu (bütün olarak) haksızlığa uğramış, ezilmiş, hor görülmüş, varlıkları bile kabul edilmemiş bir topluluk olarak algıladım. Mağdur olanlardır ve istekleri insan haklarıdır, siyasal vatandaş eşitliğidir, bazı kolektif haklardır. Acı çekmelerinin nedeni çağdışı bağnazlık ve ayrımcılıktır. Kendimi Kürtlere yakın hissetmeme neden olan başka bir neden, benim bir azınlık üyesi olarak benzer tutumları yaşamış olmam olabilir. Özdeşleşme durumu, yani. Ama bu sevgim hiç azalmasa da bütün olarak “tutmam” gittikçe zorlaşıyor. Çünkü aklıma geldiklerinde gözümün önüne hep cenazeler geliyor, ölü gençler, dedelerden minik yavrulara uzanan gözyaşları ve gereğinden fazla milli duygularla yüklü beyanlar. Bütün bunlar bana elde edilmesine çalışılanlara kıyasla orantısız bir bedel gibi geliyor.

Bazı kavgaların sakat yanı elde edilmesine çalışılanlar adına verilen orantısız bedeldir. Örneğin, bir simge, bir bayrak diyelim, kaç gencin hayatına değerdir? Milli paradigmanın içinde bu sorunun cevabı anlamsızlığa varır: “en son ocak sönene kadar” derler. Bu fedakârlığın sınırı yoktur. Metafizik bir anlam kazanır “kazanç” ve “kârımız”. Son damlamızı da verir ve kazanırız! Ölmüş olan “biz” nasıl kazanırız? Ölüler nasıl kazançlı çıkar? Aslında kastedilen, milli aidiyet yoluyla, birinin ölmesiyle yoldaşının (aslında kolektif kimliğin ögesi başka birinin) kazanmasıdır. Milliyetçi mücadelenin berisinde bu anlayış vardır.

Milli hareketler zamanımızın bir gerçekliğidir ve ister mantıklı ister mantıksız olsun bir toplumsal olay olarak kabul edilmesi gerekir, diyenler olacaktır. Ancak bu durum o denli basit bir denklem de değildir. En başta genellikle milli amaçlar yolunda ölümü “normal” sayanlarla ölümün bedelini ödeyenler aynı insanlar değildir. Heyecanla yola çıkanların bir süre sonra pişmanlık duysalar da geri dönüşü bulamamaları da ayrı bir sorun. Milli dava esastır, bu yolundaki ölüm ikincildir görüşüne karşı ben kendime – samimiyetimi sorgulamak için - şu soruyu sorarım: Herhangi bir milli dava adına oğullarımı bile bile ölüme yollar mıydım? Bunu kabul edecek dünyamızda kaç anne ve baba var? Bu soruyu bir samimiyet testi sayıyorum. Kuşku yoktur ki birileri bu testi geçecektir, ama benim gibi geçemeyenler çoğunlukta olacaktır. Bunu tabutlara kapananların gözyaşlarında görüyoruz. (Bu arada etraftaki uzaktakiler slogan atabilir.) Başkasının hayatı kendi hayatımızdan nasıl farklı olduğu milliyetçi paradigmanın içinde gözden kaçır. Gençleri ölüme gönderen ve fedakârlık adına nutuk atmış bir liderin kendi hayatı tehlikede olduğunda nutku tutulması bunu gösterir.

Somut insan hakları kapsamındaki haklı talepler soyut milli taleplere dönüşür gibi olduğunda, yani simgeler elle tutulur ihtiyaçların yerine geçtikçe yapılanları “tutmak” zorlaşıyor. Ancak bu tür kavgalarda taraf olmak kadar olmamak da kolay değil. Çünkü savunmada olan ve saldırgan olan gruplar tasavvur edilebilir. Bu durumda tarafsızlık olabilir mi? Öte yanda, insan hayatının kutsiyetinden uzaklaşan ve ilerde saldırganından hiç de farklı olmayacağını işaretlerini bugünden gösteren bir hareketi “tutmak” hiç de kolay alınacak bir karar değildir.

Ölümün araçsallaşması ile kastım yalnız karşı tarafı yok etmek değildi; bir dava uğruna insanın kendi hayatını feda etmesidir de. Bu romantik ve mistik fedakârlık, yani ölümün kutsallaştırılması milli edebî metinlerde çok övülür, ama bu övgü onu anlamlı kılmaz. Yaşamı anlamsızlaştıran ve onun yerine zamanımızın bir idealine metafizik öncelik veren tutumu “tutmak” bana kolay gelmiyor. Ben yakınlarımla simgeler uğruna ölmelerine razı olmadığım için benim gibi duygular taşıyan anne babaların yanında yer alıyorum.

Sevmeyip tutmak, sevip tutamamak arasında kararsızlık değil bu; kayıtsız şartsız bağlanmamayı seçmektir. Suya sabuna dokunmamak, kaçma lüksüne kapılmak da değildir; bu tutum bir seçme hakkıdır. Kavgalılardan uzak durmak en huzurlu yeri de sağlamaz, tersine insanı hedef tahtasına dönüştürebilir. Bu düşünceler, pek kuşku yoktur ki “gençlik” işareti değildir. Gençken farklı hisseder, farklı bağlanırdım. Şimdi daha kuşkucu oldum. Tarafları siyah beyaz diye ikiye ayırmak zor oluyor bu yaşta.

